

DET NASJONALE STATSADVOKATEMBETET

FOR BEKJEMPELSE AV ORGANISERT OG ANNEN ALVORLIG KRIMINALITET

Justisdepartementet
Politiadvelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
200801226- /IBF

Vår referanse
39/08-2

Dato
3. juni 2008

HØRING – NOU 2008:4 ”Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling”

Det nasjonale statsadvokatembetet vil i utgangspunktet slutte seg til det syn som dette og andre utvalg har fremmet om at norsk politi og påtalemyndighet har en rekke utfordringer i forbindelse med voldtektssaker.

Dette gjelder både kvalitets og ressursmessig.

Det vises blant annet til anbefalingene fra Riksadvokatens arbeidsgruppe slik de er gjengitt i NOU 2008:4 punkt 5.2.

Et grunnleggende premiss i utredningen er at ”voldtektssaker ikke er blitt tilstrekkelig prioritert av politiet” jf bl.a. side 58.

Embetet synes dette blir for unyansert. Som utvalget selv nevner har både Kripos sin SO-gruppe og Oslo PD sitt sedelighetsavsnitt og kvaliteten på arbeidet fra disse er etter embetets oppfatning gjennomgående god. At ting kan bli bedre og mer systematisert, også her, endrer ikke det faktum.

Det er videre heller ikke slik at bekjempelsen av for eksempel organisert kriminalitet har godt med ressurser. Kun et lite fåtall politidistrikter har egne org.krim avdelinger. En rekke større org.krim prosjekter blir ikke iverksatt på grunn av manglende kapasitet.

Det er generelt på en lang rekke områder for lite etterforskningskapasitet i norsk politi. Dette gjelder ikke bare voldtektssaker.

Det er derfor nødvendig med økt tilførsel av ressurser hvis en vil styrke innsatsen i voldtektssakene utover enkelte kvalitetsmessige tiltak.

Særlig viktig er det å styrke de enkelte politidistrikt enten med egne SO-team eller SO-koordinator avhengig av politidistriktets sakstfang. Det nasjonale statsadvokatembetet oppfatter det slik at POD allerede har begynt å styrke de større politidistriktene.

SEPOL

Hovedforslaget i utredningen er slik embetet ser det forslaget om å opprette SEPOL jf punkt 8.3.

Dessverre er dette forslaget slik det fremstår i utredningen ikke tilstrekkelig gjennomtenkt og utvalget har på dette punkt ikke drøftet flere sentrale problemstillinger.

Embetet er enig i at det bør være et sterkt faglig miljø i norsk politi for denne type saker. Det er videre behov for systematisk kunnskap gjennom registrering av innrapporteringer med hensyn til gjerningsmenn, ofre, tid, sted, fremgangsmåte osv.

Dette er egentlig kriminalanalyse/etterretning og noe som for eksempel Kripos gjør på flere kriminalitetsområder i dag også i enkelte sedelighetssakstyper.

Det er videre for de politidistrikter som ikke har egne SO-team et behov for faglig bistand. En vil imidlertid anta at behovet for generell og til dels elementær oppfølging (vaktordningen) vil forsvinne vesentlig hvis de fleste politidistrikter får egne SO-team. Behovet for bistand vil da i hovedsak være begrenset til spesialistbistand utover det de lokale teamene makter selv.

SEPOL er også tiltenkt en form for inspeksjon/tilsyns funksjon opp mot politidistriktene.

De skal videre kunne overta saker for etterforskning og iretteføring.

Endelig skal de virke som kompetanseutviklere.

Det er embetets oppfatning at det både ved Kripos og i Oslo PD per i dag er gode faglige miljøer, selv om ting også her sikkert kan gjøres bedre. Det vil videre uansett organiseringsform alltid være enkeltavgjørelser som er diskutabile og som kan kritiseres.

Slik embetet ser det er de oppgavene utvalget ønsker å legge til SEPOL, oppgaver som i dag på nasjonalt plan for en rekke sakstyper til dels ivaretas av Kripos, Politidirektoratet og høyere påtalemyndighet.

I forbindelse med omorganiseringen av Kripos i januar 2005, foretok man det valget at en i stedet for å ha egne nasjonale organ for org.krim (Catch) og SIFsakene (folkemord, krigsforbrytelser mv) tok de inn under Kriposparaplyen og tilførte Kripos påtalemyndighet.

Videre ble Det nasjonale statsadvokatembetet etablert.

Det er i utgangspunktet noe spesielt at en vil etablere et eget selvstendig riksdekkende politi og påtaleorgan for sedelighetsforbrytelser når en etter grundige overveielser ikke valgte å gjøre det for organisert kriminalitet eller krigsforbrytelser og heller ikke har det for drapssaker.

Behovet for å heve anseelsen til de som jobber med sedelighetssaker kan ikke begrunne en slik særegen organisering. En organisering som i seg selv skaper problemer.

For det første er ordningen i dag mellom Kripos og politidistriktene at enten er det bistand eller så overtar en påtaleansvaret og har det fulle ansvar for etterforskningen og iretteføringen.

Utvalgets forslag innebærer en uklar mellomvariant hvor bistanden er kombinert med rapporteringsplikt av saker, begrunnelsesplikt for bistandsmottager hvis anbefalinger ikke følges jf side 62 og etterfølgende tilsyn med vidererapportering hvis en finner for eksempel "systemfeil" i politidistriktet.

Det ligger i det foreslåtte opplegg at den lokale etterforsker skal følge SEPOL sitt forslag, hvis ikke risikerer han rapport osv. Embetet anser dette som en form for direktivmyndighet uten at en har ansvar for sakens fremdrift og avgjørelse, noe som i seg selv er betenkelig.

Det vil kunne bli en utvikling hvor viktige beslutninger i saken blir tatt i aksen SEPOL lokal etterforsker i stedet for lokal etterforsker - påtalemyndighet. Det er videre en fare for at SEPOL overkjører lokalt politi og påtalemyndighet. Avgjørende beslutninger i saken blir i realiteten tatt av en SEPOL-etterforsker uten saksansvar og som ikke engang reiser ut på ordinær bistand.

Den tilsynsvirksomhet som tenkes lagt til SEPOL ligger allerede i dag hos statsadvokatene og Politidirektoratet i form av inspeksjonsvirksomheten. Disse rapporterer til Riksadvokaten og politidirektøren. Er det nødvendig med ytterligere inspeksjonsorganer? Hvordan skal disse forholde seg til hverandre?

I tillegg er påtalemyndighetens rolle i det foreslåtte SEPOL uklar.

Utvalget viser til ØKOKRIM modellen. ØKOKRIM er både en sentral politienhet og et statsadvokatembete. Der etterforskingsteamene er ledet av statsadvokater. Lederen av ØKOKRIM er også statsadvokat.

I utvalgets forslag sier en at det ikke er avgjørende om lederen for SEPOL er jurist, politiutdannet eller samfunnsviter. Dette er en vel enkel måte å se tingene på. Det foreslås samtidig at organet skal ha statsadvokater. Det finnes ikke noe organ i Norge som bare ”inneholder” statsadvokater. Alle organer med statsadvokater er ledet av statsadvokater eller Riksadvokaten. Dette har med påtalemyndighetens stilling i straffeprosessen å gjøre. En anser det uheldig å ha et organ med påtalemyndighet på statsadvokatnivå som ikke er ledet av en statsadvokat.

Det er videre slik at en eller to statsadvokater er for lite til å danne et faglig miljø. Det kan imidlertid reises spørsmålsteget ved om det foreslåtte organet på 30 personer totalt jf punkt 12.3.2 vil kunne generere arbeid for flere enn to statsadvokater.

OPPSUMMERING

Det nasjonale statsadvokatembetet går imot opprettelsen av et eget nasjonalt sedelighetspoliti - SEPOL.

Embetet anser det for mer påtrengende å styrke de lokale politidistrikter med egne SO-team. Opprettelsen av slike team med kompetent personale vil også fjerne mye av behovet for den rådgivning i initialfasen som utvalget mener SEPOL skal drive.

Det bør imidlertid være personer i politiet som på nasjonalt nivå får innrapportert alle sedelighetsaker og kan sette disse i en større sammenheng. Dette er viktig særlig med tanke på å linke saker med samme ukjente gjerningsmann som opererer over flere distrikter og for å kunne innrette de forebyggende tiltakene riktigst mulig. De opplysningene det her er snakk om er typisk, fakta om gjerningsmann, offer, tid, sted og fremgangsmåte. Dette er egentlig kriminal etterretning og noe som gjøres på flere andre straffesaksfelt.

Det organ som generelt har dette ansvaret på nasjonalt nivå er Kripos. Det er derfor naturlig å legge en slik oppgave for sedelighetsaker til Kripos. De har allerede en SO avdeling og Kripos er døgnbemannet ved desken.

Endelig vil det å opprette et eget politiorgan bli et langt dyrere alternativ enn å bygge ut Kripos, hvor mye av infrastrukturen allerede foreligger.

Med hilsen

Jan F. Glent

Kopi; Riksadvokaten, Postboks 8002 dep., 0030 Oslo